

Ocejchována ŽELEZEM

Socha kovová a velká! Smalt střídě barevný a velký! Tak lze shrnout hlavní tvorbu akademické malířky a sochařky **Oliny Francové** (49). Titěrnosti do jejího ranku nepatří. Dokládá to i soubor 16 kovových částečně mechanických soch **Holky Burky** a třímetrové „vystřižené“ ocelové **Panny** – všechny nyní vystavuje v Klatovech. Zaplnily kostel sv. Vavřince.

■ **Čím vás okouzlil kov? A smalt?**

Miluju šrouby a matky, šroťáky a venkovská železářství, kde mají všechno. Odsud láska ke kovu, která přišla plíživě! Smalt se přidal, vlastně nahradil grafiku.

■ **Holky Burky představují největší počet kovových a mechanických soch v jedné vaší kolekci. Proč dvacet?**

Ne, je jich šestnáct! Dvacet byla touha, ale konečný počet ovlivnily finance. Pravda je, že jsem chtěla, aby *Holek* bylo hodně a vypadaly dobře ve skupině. Trošku jsem zapomněla, že je bude třeba i uskladnit. Jedna měří dva metry a v průměru má metr – to krát šestnáct... Prostě stávají u mého kamaráda ve Smržovce v garáži. Těžko říct, jestli je z toho šťastný.

■ **Jak se Holky prodají, když patří k sobě?**

Nevím. Já prodala jednu kamarádce a moc ráda nejsem, protože mi při vystavování chybí. Původně jsem myslela, že si ji budu vždy půjčovat na výstavu, ale to donekonečna nelze. Došlo mi, že nemůžu někomu stále rozbíjet a blokovat interiér, kde už si artefakt umístil. Bohužel, má prvotní idea nevyšla.

■ **Jedna Holka Burka se rovná...**

...měsíc práce! V ideálním případě, ale udělala jsem za tu dobu i dvě.

■ **Velké sochy jste dělala i dřív.**

Ano, ale nešlo o tak početnou skupinu. Vlastním dvouapůlmetrového *Oldřicha s Boženou* a největší mám *Dračí bránu*. Tři metry! Ti zůstali u mě v dílně.

■ **Obří artefakty jsou ideální do exteriéru, parků, center měst. Tam směřujete?**

Neměla jsem zatím žádnou státní zakázku. Asi o mně nevědí. Zato já o sobě vím, že nejsem

Olina Francová (49)

■ Dcera českého malíře, grafika a sochaře Miroslava J. Černého, vnučka ševce, pravnučka tesaře a hráče na trubku.

■ Absolvovala střední odbornou školu výtvarnou v Praze a Akademii výtvarných umění (grafika – 1990).

■ Spoluzaložila první ženskou výtvarnou skupinu *Koza Nostra*.

■ Kromě soch a větších smaltů vyrábí i neotřelé kožené tašky.

■ Má na kontě 30 společných a 18 samostatných výstav.

■ Je vdaná a má dvě dcery.

obchodně zdatná. Neumím se prodat. Vše, co jsem kdy prodala, je v soukromých rukách a pár věcí v galeriích.

■ **Jste samostatná umělkyně?**

No, třeba při stáčení dvoumetrových soch z plechu. To se musí dělat i ve třech a je nutná hrubá síla, v tom případě mi pomáhají chlapi. Narážíte-li na to, že jsem v práci odkázaná na jiné, to na rozdíl od toho, kdo maluje pouze olejem, jsem! Někdy bych potřebovala být chobotnice.

■ **Pomocníci ale nejsou výtvarníci.**

Ne, to jsou třeba zámečníci.

■ **Jak zámečníkům vysvětlíte „velkou ideu“ autorky?**

Musím to mít nakreslené, mít vyrobenou maketu a být u toho.

■ **Zdá se jim to divné?**

Někdy jo, ale už si zvykli. Neodporuji. Spíš mi jako znalci řemesla pomůžou s technickými detaily, se kterými si nevím rady. A často najdou jednodušší cestu k cíli. Stane se však, že je to i opačně.

■ **Mimochodem, jak děláte kovovou sochu?**

Krejčovsky, jako střih na šaty. Nakreslím si ji, vystřihnu z papíru, poslepuju v maketu a totéž pak dělám s kovem. Tam už se ale sváří nebo nýtuje.

■ **Kde se inspirujete? Burky vás prý napadly při cestě z Francie.**

V autě. Manžel nemá rád, když na něj za volantem mluvím a ruším jeho soustředění, tak tiše přemýšlím. A *Holky Burky* jsou výsledek přemýšlení o tom, proč muslimští muži nutí ženy nosit burky, takže pak ony vypadají jako velký falus a tím jim vlastně připomínají jejich vlastní nedostatečnost. Protože jsem neměla papír a tužku, psala jsem si poznámky o tom, že by měly představovat různé archetypy,

Olina Francová se svými výtvy v ateliéru

Výstava *Holky Burky Via Genderosa* je do 22. července k vidění v Klatovech v kostele sv. Vavřince. Odtud se přesune do zámku v Ratajích, kde bude od 27. července Olina Francová vystavovat spolu s Alexandrou Horovou.

Oficiální stránky Oliny Francové: www.olinafranco.cz

lidské slabosti a tak dále, do mobilu, až jsem ho zavařila... Jinak mě věci napadají nad ránem, když se budím. Ale to je tak, že už mám něco v hlavě a za ranního klidu to začnu urovnávat. V posteli mám pro ty případy blok a vše píšu a kreslím, abych nezapomněla. Inspirační místo nemám.

■ Smalty s mexickou tematikou ale pramení z Mexika, ne?

Po návratu z Mexika jsem dělala smalty s mayskými vzory, to je fakt. Ale chvíli trvalo, než na ně došlo, nicméně mě dohnaly k větší barevnosti. Na mě až překvapivé! Taky jsem ale dělala africké motivy a ve skutečné Africe nikdy nebyla – Egypt a Tunisko se nepočítá. Nápady se dostávají různě.

■ Nad mexickými barevnými mozaikami...

...se tetelím. Taky jsem si jimi vyzdobila koupelnu! Tohle bych si klidně stříhla i u klienta, je to sice trochu odklon od mé hlavní práce, ale odklon krásný. Navíc já už vyráběla velké malované smalty, které se vkládaly mezi dlaždice v koupelnách i kuchyních.

■ Zmínila jste své největší sochy, co největší smalty?

V pecích ve Vítkovicích lze vypálit největší – odtud, ze symposia Smalt Art, mám 2,5 krát 1,5 metru. To je macek! Ve smaltovně v Tupesích je maximum 120 krát 80 centimetrů. Mě holt malé a prvoplánově líbivé věci nebaví. To je někdy kontraproduktivní, protože právě o ně zájem je.

■ Jste i autorka kovových neotřelých chrličů vody do koupelen.

Ony vlastně do koupelen nejsou, a tak je tam zatím ani nikdo nechtěl! Český člověk je konfekční a značkový. Málokdo touží po něčem neotřelém a ulítne od standardu, a když už, pak takové zboží musí být opatřeno světovou značkou. Většina našinců, která si dá dělat novou koupelnu, volí styl, který viděla v katalogu, časopise a podobně. Málokdo přemýšlí o umístění nějaké mimořádnosti.

■ Když jde o venkovní artefakty, jsou k vám Češi vstřícnější?

Jestli si kupují mé kovové lavičky do zahrad?

■ Třeba.

Pokud ano, jsou to lidé z okruhu mých známých nebo milovníci umění. Architekti, výtvarníci, masová věc to není.

■ Většina vašich děl vzniká ve výrobních provozech, kde máte svůj „kout“ a daný čas. Umíte se tam umělecky naladit?

Tam už jde vesměs o samu realizaci, kde to vymyšlené dostává tvar. Ale třeba ve smaltovně v Tupesích je klid, takže se naladit umělecky dokážu. Na odpolední a noční směně není takový ruch, jen pár lidí. Navíc, když se pustím do práce, přestávám vnímat okolí i čas. Jen musím stihnout paní, která stříká základní smalt, a pak paliče u pece. Jsem schopná od dvou odpoledne do tří ráno dělat. Ale spát potřebuju, neumím to táhnout bez oddechu.

■ Zkreslila jste představy žen z výroby o umělkyních?

Myslíte, že nedebatuju v kavárně u kávičky a cigárka, ale tahám plechy a makám ve smaltovně jako ony? Doufám že ano! Pokud ženské ve výrobě vidí, že umíte i řemeslo, stoupnete v jejich očích.

■ Když se vrátíte z tvůrčího pobytu domů, není to pád? Ve smyslu, že se tam nemluví tolik o umění, nýbrž o nákupu, úklidu atd.?

Kabelky se přidaly ke smaltům a sochám... Byla to čistě praktická cesta. Nemohly jsme totiž sehnat zajímavou kabelu.

Jsem vdaná 33 let! Jinak: když se připravuje výstava, je vše hektické, ve vrcholu dojde na vernisáž a pak se rozhostí divné prázdno. Něco končí, naštěstí ten stav netrvá dlouho. Ale u výtvarníka to není takový problém jako u hudebníka nebo tanečníka. U nich vše jakoby končí okamžitě po produkci.

■ Podle kritiky vás inspiruje osamocení člověk. Jste osamocená?

Každý je na světě sám za sebe, i když žije v houfu. Nicméně ten kritik je navíc filozof, tak je to trochu jiný úhel pohledu. Kritika je svébytná disciplína... Já jsem ráda v kolektivu, dělám ráda s lidmi. Sama si nepřipadám a nejsem.

■ Kritika též říká, že z většiny vašich děl je cítit erotický náboj. Řeknete že ne?

Z některých asi ano. Ale jen proto, že má panáček pindíka, ještě nejde o erotický náboj.

■ Umělecké kožené tašky, které vyrábíte s kolegní, mívají tvar kosočtverce...

Jé, občas, ale to není otisk sexuchtivosti v očích ani Jitky Arazimové, ani můj, cíl je zajímavý tvar. Děláme tašky i kulaté, hranaté... Konečně, to posoudí dámy, zatím je nadšeně kupují!

■ Jak na kabelky došlo?

Nemohly jsme pro sebe sehnat zajímavou, praktickou a ideální kabelu. Bída naučila Dalibora housti, nás nedostatek nabídek naučil šít. Společně jsme založily designový ateliér Francoarazzi, což je vlastně spojení našich jmen. To je další odklon od mé hlavní tvorby.

■ Nebyla Jitka Arazimová členka vaší Kozy Nostry?

Nebyla, Jitka je moje spolužačka z Hollarky. Mezi Kozy patřila Alexandra Horová s Madlou Cubrovou. Ale to je minulost. Po akademii nás pět holek založilo z recese první ženskou výtvarnou skupinu Koza Nostra a tím jsme štvály odbornou veřejnost. Je pravda, že jsme si dělaly ze všeho bláznů, to byl asi problém, nicméně velmi zábavný, a taky z nás udělaly feministky, což byla i nebyla pravda. Byly jsme feministky maximálně v tom, že jsme chtěly jako ženské výtvarnice pracovat, uplatnit se. Jinak každá doma opečovávala svého muže a poskytovala mu servis. Nakonec se Koza Nostra rozpadla...

Trocha sexu? Ano...

Myslím, že předběhla dobu. Třeba se ještě zvedneme z popela.

■ **Pustíte si do domu díla jiných autorů než sebe?**

Mám tam své kamarády a tatínka. Sebe ne.

■ **Proč?**

Na své věci koukám v ateliéru, to stačí... Počkat, abych nelhala! Na zahradě mám dva své smalty.

■ **Při práci: ticho, nebo hudba?**

Když šijeme tašky, poslouchám muziku, když maluju, mám ráda ticho. Tohle je marginální, horší pro mě je přeorientovat se z tašek na smalty, ze smaltů na sochy... Z užitého na volné umění. Na to potřebuju chvíli klidu.

■ **Na čem mimo umění ujždíte?**

Na cestování! Manžel říká: „Soutěžíš o titul být stále v prdeli!“ Mně se doma líbí, ale kdekoli jsem raději než na místě, které znám. Dala bych si Kubu, Peru, Mexiko, Čínu... Cestování je moje vášeň, ale s přáteli. Můj muž je raději doma, na svém milovaném gauči.

■ **Říkala jste, že jste 33 let vdaná, to...**

...to znamená, že Franc mi přetřhl dětství! ☺ Vdávala jsem se v šestnácti a šest měsíců nato povila první dceru. Po sedmi letech, ale ve stejný den, přišla ještě jedna.

■ **Vy jste se potatila. Jdou vaše dcery v matčiných stopách?**

Ne! Zaplat' Bůh jsou obě po manželovi schopné, šikovné, technicky zdatné. Myslím, že se užíví lépe. Tím neříkám, že nejsou uměnímilovné, přece jen se jako malé jezdily koukat do dědečkova ateliéru.

■ **Váš otec měl z rozhodnutí dcery následovat ho radost, ne?**

Asi ano, ale byla jiná doba. Navíc můj otec si řešil své problémy. Byl to fascinující chlap, skvělý kreslíř, všeobecně výtvarník, který neuměl odpovídat. Také měl velmi rád ženy a ony jeho. Doma moc nebyl. Spíš čas trávil ve svém ateliéru a na akademii, kde učil, byl také v zajetí „uměnímilovných“ studentek a jiných slečen, a tak nad mým rozhodnutím neměl moc času přemýšlet. V mých patnácti se s mámou rozváděl, což nebránilo mému vztahu k němu a abych k němu chodila pro rady, což fungovalo do

dotazník

Mrzelo vás, že se rozdělilo Československo?

ANO NE

Budeme platit v roce 2017 eurem?

ANO NE

Jezdíte MHD?

ANO NE

Ovládáte nějaký hudební nástroj?

ANO NE

Umíte uvařit svíčkovou?

ANO NE

Čtete e-knihy?

ANO NE

konce jeho života. Bude to za pár dnů pět let, co po vyčerpávající nemoci umřel. Byl opravdový umělec, ale i výborný pedagog. Uměl studentovi říct, co nakreslil špatně, a hned mu i ukázal, jak to být mělo.

■ **Co vy a pedagogická dráha?**

Je mi z duše protivné o umění mluvit ve smyslu, co tím chtěl autor říci. A kritika umění? Ne!

■ **Mluvíme-li o kritice umění – váš otec si vzal v tom ohledu na mušku profesora Milana Knížáka, dokonce se s ním soudil!**

Táta by nikdy neřekl profesora! Protože pan Knížák neměl potřebné vzdělání, tak se profesorem stát neměl, nicméně prezident Havel ho jmenoval. Že táta prohrál soud, neboť tituloval pana Knížáka slovy, která nesmím v tisku opakovat, nechci-li dopadnout stejně, co k tomu říct? Myslím, že pan Knížák neměl nikdy vést AVU a neměl být ředitelem Národní galerie. Toť vše!

■ **Dobře. Dáváte svá díla jako dárky rodině?**

Nepoužitelné umění ne. Jedna dcera si vyžádala můj smalt a ten doma má. Udělala mi tak i docela radost.

■ **Co by radost udělalo vám?**

Obraz od Rudolfa Dzurka. To je romský malíř a sochař. Pracuje s barvenou sypanou skleněnou drtí, jeho věci jsou krásné! Snažila jsem se k němu dostat, ale nepodařilo se. Radost by mi udělal i velký barevný Váchal nebo...

■ **Sochařka se železem jste ojedinělá, kov je spíš doména mužů výtvarníků. Jste odsunuta, nebo fungujete jako růže mezi trním?**

Kdepak růže, tohle je bezesporu mužský obor! Pokud v něm žena nemá i životního partnera, je trochu mimo. Nevnímám to jako handicap, ale jako fakt! Podívejte se (i) na slavné výtvarnice, vždycky je tlačil nějaký muž, který přesvědčoval ostatní, že ta je ta pravá, a otevíral dveře. Beru to jako danost, neřeším to.

■ **A jako autorka smaltů jste...**

Umělecký smalt je uměleckou veřejností brán jako taková Popelka. Je vnímán buď jako užitečný, nebo jako špatný. Většina jeho výstav je totiž bohužel na hranici kýče. Věřím, že dělám smalty jiné, ale na to musí přijít sám ten, kdo se o mě věci zajímá.

■ **Kdo to je?**

Není přesný popis a specifikace. Ani genderově to není jasné. Třeba moje lehké holky z kovu si koupili pánové: zlatník, zubař, developer, projektant tunelů – neplést s tunelářem – a teď dělám smalt pro paní prodavačku. Většinou jsou to lidé, které umění zajímá a dopřejí si originály.

■ **Bojíte se o svá díla? Třeba když je vezete autem?**

Maximálně se bojím, že mi to železo uřízne hlavu, pokud do mě někdo narazí. O instalace venku? Ty může akorát někdo odnést do sběru... Pozor, tak mě napadá, to je dneska riziko, co?

■ **Naposledy: jste feministka, jak vás xkrát nařklí?**

V tom pravém pojetí nevím! Zajímám se o věci, které řeší ženské, nakonec jsem jedna z nich. Ovšem v českém mírně pokřiveném pojetí je feministka každá žena, která má svůj názor, postoj, nenechá si líbit valchování, ústrk a ozve se, když se jí něco nelíbí, a myslí si, že je ČLOVĚK. V tom případě určitě feministka jsem! ■